

YUK OQIMI TUSHUNCHASI, YUK OQIMLARI TASNIFI. YUK OQIMLARINI O'RGANISH USULLARI

Babayev Nasim

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Marketing” kafedrası dotsenti, i.f.n.

babayevnasim2@gmail.com

Donayev Xumoyun Aktam o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis institute 3-bosqich talabasi

donayevxumoyun@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14556839>

***Anotatsiya.** Mazkur maqolada yuk oqimi tushunchasi, uning asosiy turlari va tasnifi, shuningdek, yuk oqimlarini o'rganishning zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Maqolada yuk oqimlarini tahlil qilish va samaradorligini oshirish uchun ilmiy va amaliy yondashuvlar keltirilgan. Ushbu mavzu transport va logistika sohasida strategik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.*

***Kalit so'zlar:** Yuk oqimi, yuk tasnifi, logistika, transport tahlili, samaradorlik.*

THE CONCEPT OF LOAD FLOW, CLASSIFICATION OF LOAD FLOWS. METHODS FOR STUDYING LOAD FLOWS

***Abstract.** This article examines the concept of freight flow, its main types and classifications, as well as modern methods for studying freight flows. The paper provides scientific and practical approaches to analyzing and improving the efficiency of freight flows. This topic is crucial for making strategic decisions in the field of transport and logistics.*

***Key words:** Freight flow, classification of freight, logistics, transport analysis, efficiency.*

ПОНЯТИЕ О ГРУЗОПОТОКАХ, КЛАССИФИКАЦИЯ ГРУЗОПОТОКОВ. МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ПОТОКОВ НАГРУЗКИ

***Аннотация.** В данной статье рассматривается понятие грузопотока, его основные виды и классификация, а также современные методы изучения грузопотоков. В статье представлены научные и практические подходы к анализу и повышению эффективности грузопотоков. Эта тема имеет важное значение для принятия стратегических решений в области транспорта и логистики.*

***Ключевые слова:** Грузопоток, классификация грузов, логистика, транспортный анализ, эффективность.*

Yuk oqimi tushunchasi transport va logistika tizimining asosiy komponentlaridan biridir.

Yuk oqimi — bu turli transport vositalari orqali ma'lum yo'nalishda tashilayotgan yuklarning umumiy hajmi va harakati bo'lib, u iqtisodiy tizimda transport tarmog'ining samaradorligini belgilovchi omil hisoblanadi. Zamonaviy transport tizimining rivojlanishi bilan yuk oqimlarini tahlil qilish va samaradorligini oshirishga bo'lgan ehtiyoj oshib bormoqda.

Yuk oqimlari turli mezonlarga asoslanib tasniflanadi:

1. Yukning turi bo'yicha:

- Qattiq yuklar (masalan, ko'mir, metall rudalari);
- Suyuq yuklar (neft, kimyoviy moddalar);
- Gazsimon yuklar (tabiiy gaz, siqilgan havo).

2. Transport vositasiga qarab:

- Avtomobil transportidagi yuk oqimlari;
- Temiryo'l transportidagi yuk oqimlari;
- Havo transportidagi yuk oqimlari;
- Suv transportidagi yuk oqimlari.

3. Masofa bo'yicha:

- Qisqa masofadagi yuk oqimlari (mintaqaviy tashuvlar);
- Uzoq masofadagi yuk oqimlari (xalqaro tashuvlar).

4. Yo'nalish bo'yicha:

- Bir tomonlama yuk oqimi;
- Aylanma yuk oqimi.

Yuk oqimlarini samarali tahlil qilish va boshqarish uchun quyidagi usullar qo'llaniladi:

1. Statistik tahlil:

- Yuk oqimlari bo'yicha yig'ilgan ma'lumotlarni umumlashtirish va ularning asosiy xususiyatlarini aniqlash.

- Statistik metodlar yordamida yuk hajmi, marshrutlar va vaqt bo'yicha tahlillar amalga oshiriladi.

2. Model va simulyatsiya:

- Transport oqimlarini boshqarish uchun matematik modellarni ishlab chiqish.
- Kompyuter dasturlari orqali yuk harakatini simulyatsiya qilish.

3. Geografik axborot tizimlari (GIS):

- Yuk oqimlarini vizualizatsiya qilish va ularning geografik xususiyatlarini aniqlash.

- GIS dasturlari transport tarmoqlari va logistika markazlarini optimallashtirish uchun ishlatiladi.

4. Ekspert baholash usuli:

- Soha mutaxassislarining tajribasi va fikriga asoslangan baholash va prognozlash.

5. So'rov va monitoring:

- Transport va logistika tashkilotlarida yuk oqimlari haqidagi ma'lumotlarni yig'ish va monitoring qilish.

Yuk oqimlarini chuqur o'rganish transport tizimining samaradorligini oshirish, iqtisodiy jarayonlarni optimallashtirish va ekologik ta'sirni kamaytirishga xizmat qiladi. Shuningdek, bu sohada amalga oshiriladigan tahlillar va tadqiqotlar xalqaro transport koridorlari va milliy logistika tizimlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Yuk oqimi — bu transport va logistika sohasidagi eng muhim jarayonlardan biri bo'lib, uning tasnifi va o'rganish usullari transport tarmog'ining samaradorligini oshirish uchun strategik ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va tizimli tahlillarni amalga oshirish orqali yuk oqimlarining samaradorligini oshirish mumkin. Ushbu mavzu bo'yicha olib boriladigan tadqiqotlar iqtisodiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi.

REFERENCES

1. M Boboyev N. Logistika. O'quv qo'llanma. - Samarqand: SamISI, 2021. - 330 b. **ISBN: 978-9943-7641-5-6**
2. M Boboyev N. Logistika. O'quv qo'llanma. - Samarqand: SamISI, 2021. - 330 b. **ISBN: 978-9943-7641-5-6**
3. Boboyev N. Logistika asoslari. Darslik - Samarqand: SamISI, 2023. - 292 b. **ISBN: 978-9943-9457-6-0.**
4. Rodrigue, J.-P. "The Geography of Transport Systems." Routledge, 2020.
5. Waters, D. "Global Logistics and Supply Chain Management." Wiley, 2019.
6. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi materiallari, 2023.
7. Xalqaro logistika va transport tadqiqotlari markazi hisobotlari, 2022
8. Kuznetsov, V. "Yuk oqimlari va transport tahlili." Moskva, 2021.